

Muskån – från ignorerad till prioriterad

Länsstyrelsen i Stockholms län | 010-223 14 97 | martin.olgemar@lansstyrelsen.se

Muskån | Nynäshamn | VISS EU_CD: SE654396-162335

Dammen vid Fors kvarn. Foto: Martin Olgemar

Projektområde

Muskån har varit utsatt för en mycket stor antropogen påverkan men har ändå bibehållit relativt höga naturvärden. Sjön Muskans reglering har skapat störd hydrologi i så väl sjön som ån. Ån har även varit recipient för Ösmo avloppsreningsverk som tidigare låg i sjöns utlopp. Ån har även varit recipient för Ösmo avloppsreningsverk som tidigare låg i sjöns utlopp. År 2005 inventerades vandringshindren i ån av Länsstyrelsen. Man konstaterade då att ån hade 5 vandringshinder varav fyra utgjordes av dammar. I samband med att Trafikverket skulle bygga om vägen mellan Stockholm och Nynäshamn, och därmed riskerade att påverka ån, initierades ett samarbete mellan Länsstyrelsen och Trafikverket. Detta ledde till att naturvärdena i ån åter uppmärksammades och ett flertal lyckade restaureringsprojekt genomfördes. Nedan listas några viktiga åtgärder/utredningar som genomförts i ån de senaste åren. År 2018 fick Nynäshamns kommun tillstånd att ersätta Muskans reglerdamm med en skötselfri sjötröskel. Därmed finns goda förutsättningar för att återskapa en ekologisk helhet mellan sjön Muskån och kusten. På sikt återstår därför endast två vandringshinder i ån, dammarna vid Fors och Vretafors.

År	Aktör	Åtgärd
2018	Nynäsmans kommun	Tillstånd för utrivning av Muskans reglerdamm. Åtgärd troligen år 2020 eller 2021.
2015	Länsstyrelsen	Förstudie och bygghandling för fiskväg vid Fors kvarn
2014	Sportfiskarna	Utrivning av damm vid Hammersta gård
2011	Sportfiskarna/Linköpings universitet	Kandidatuppsats kring värlekande fiskarter i Muskån
2010	Trafikverket	Restaurering av våtmarken Lässmyran samt därmed förbättrat flöde i Kolbottenån.
2009	Trafikverket	Byte av vägtrumma som utgjorde vandringshinder i Kolbottenån

Länsstyrelserna

2009	Trafikverket	Restaurering av en 150 m lång sträcka av ån under väg 73
2009	Stockholm stad	Biotopvård i biflödet Kolbottenån
2005	Stockholm stad	Omfattande biotopvård i delar av systemet
1998	Nynäshamns kommun	Ösmo avloppsreningsverk läggs ner

Orsak till åtgärder

År 2014 revs dammen närmast åns mynning vid Hammersta gård. Inför denna åtgärd genomfördes en inventering av vårlekande fisk i åns nedre delar. Nedströms dammen fångades 17 arter och uppströms densamma endast 1 art (öring). Utöver de arter som fångades under inventeringen har bl.a. även flodnejonöga konstaterats leka i ån nedströms dammen. Syftet med projektet är att titta på lämpliga åtgärder vid de två återstående ”privata” vandringshindren i ån, dammarna vid Fors kvarn och Vretafor. Båda dammarna är i privat ägo samt har höga kulturhistoriska värden. Ett av projektets delmål är att hitta lösningar som ska kunna utgöra goda referensobjekt som kan återanvändas och inspirera till åtgärder på andra liknande platser. Utöver åtgärder vid dammarna kommer nu sökta medel att finansiera ekologisk återställning av ett antal rensade sträckor i ån.

Problematiken med påverkade vattendrag är inte unik för Muskån, men den långsiktiga lösningsorienterade processen med ett stort antal aktörer är det. Utan detta arbetssätt hade man inte varit så nära målet som vi är idag. Detta i kombination med områdets dokumenterat höga terrestra, limniska och marina naturvärden gör det till ett angeläget projekt med stor potentiell effekt för vattenförvaltningsarbetet i området som helhet. Mynningsområdet och kusten utanför omfattas av ett naturreservat med höga akvatiska värden. I området finns flera fredningsområden för fisk vilket syftar till att skydda lekplatser för arter som gädda, abborre och gös. I mynningen finns även ett fredningsområde för havsöring. Hela denna del av Stockholms skärgård är mycket viktiga lek och uppväxtområden för kustlevande sötvattensarter av fisk (en värdekärna). Ovan nämnda gör arbetet med Muskån till ett nyckelprojekt i ett mer övergripande arbete med vattenförvaltning inom området. Åtgärderna berör ett flertal vattenförekomster samt utpekade områden:

Muskan: [EU_CD: SE654353-162104](#)

Hårsfjärden: [EU_CD: SE590385-180890](#) (ån mynnar i Sittuviken som är en del av vattenförekomsten)

Riksintresse för naturvård: [NRO01030 MUSKÅN – HAMMERSTA – HÄRINGE](#).

Naturreservat: [Häringe-Hammersta](#)

Vad vi vill förbättra

Målet är att förbättra möjligheten för fiskar att vandra i ån och att genomföra biotopförbättrande åtgärder på rensade sträckor av ån (och dess biflöden). Målarter är havsöring, flodnejonöga och vimma. Idag kan t.ex. havsöring passera dammarna vid Fors och Vretafor via fisktrappor men dessa fungerar endast vid höga flöden.

Planerade åtgärder och aktiviteter

År	Aktivitet	Budget
1	Faunapassage vid Fors kvarn	700 000 sek
2	Utredning Vretafor	100 000 sek
3	Biologisk återställning av rensade sträckor	400 000 sek

Planerad uppföljning

Ån ingår i länsstyrelsens regionala miljöövervakning och elfiskas bl.a. årligen varför uppföljning av eventuella effekter kommer kunna göras.

I samverkan med

Projektet kommer att drivas i samverkan mellan Nynäshamns kommun och länsstyrelsen. Länsstyrelsen kommer att vara projektägare och driva projektet.

Länkar

VISS

<https://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterMSCD=WA63331991>

Vårlekande fiskarter i Muskån:

<http://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:431646/FULLTEXT01.pdf>